ACTA UNIVERSITATIS WRATISLAVIENSIS
No 4116
PRZEGLĄD PRAWA I ADMINISTRACJI CXXVIII
WROCŁAW 2022

https://doi.org/10.19195/0137-1134.128.11

ANASTAZJA KOŁODZIEJ
ORCID: 0000-0001-7639-8586
Uniwersytet Wrocławski

HARMONIZACJA PEŁNA UPRAWNIEŃ KONSUMENTA W RAZIE NIEZGODNOŚCI TOWARU Z UMOWĄ W DYREKTYWIE 2019/771 O SPRZEDAŻY TOWARÓW — CZĘŚĆ II

Abstrakt: W tej części rozważań omówiono wpływ regulacji uprawnień konsumenta w dyrektywie 2019/771 na przyszłą zmianę poziomu ochrony konsumenta w polskich przepisach o rękojmi. W szczególności podkreślono, że wskazana jest kodeksowa implementacja tej dyrektywy. Uwagi dotyczą możliwych zmian w kodeksie cywilnym, w pierwszym rzędzie w zakresie kolejności wykonywania uprawnień przez konsumenta, co w porównaniu z regulacją art. 560 k.c. doprowadzi do osłabienia praw konsumenta co do wyboru jednego z czterech uprawnień z rękojmi. Następnie omówiono poszczególne uprawnienia konsumenta z rękojmi już występujące w k.c., z uwzględnieniem ich możliwych zamian przy transpozycji dyrektywy, a także obowiązek kupującego udostępnienia lub zwrotu rzeczy oraz uprawnienie konsumenta do wstrzymania się z zapłatą części ceny. Dodatkowo poruszono zagadnienia skutków przyczynienia się konsumenta do niezgodności rzeczy z umową oraz naprawienie szkody konsumenta wywołanej przez niezgodność towaru z umową.

Słowa kluczowe: kolejność wykonania uprawnienia przez konsumenta z rękojmi, naprawa, wymiana, obniżenie ceny, odstąpienie od umowy, uprawnienie konsumenta do wstrzymania się z zapłatą części ceny, naprawienie szkody konsumenta

WPŁYW UPRAWNIEŃ KONSUMENTA W DYREKTYWIE 2019/771 NA PRZYSZŁĄ ZMIANĘ KODEKSOWEGO POZIOMU OCHRONY KONSUMENTA PRZY UPRAWNIENIACH Z RĘKOJMI

1. KODEKSOWA IMPLEMENTACJA DYREKTYWY 2019/771

Podstawowym założeniem polskiego prawodawcy jest dążenie do inkorporacji unijnego konsumenckiego prawa umów do kodeksu cywilnego[1]. Stąd również zakres materii objętej dyrektywą 2019/771 (dalej: dyrektywa) powinien znaleźć się

[1] *Zielona księga. Optymalna wizja kodeksu cywilnego w RP*, red. Z. Radwański, s. 92, 111.

© for this edition by CNS

w kodeksie[2]. Wiadomo, że do tej pory kwestie te regulowała dyrektywa 1999/44, która pierwotnie implementowana była przez ustawę o sprzedaży konsumenckiej. Jak już wspomniano w pierwszej części artykułu[3], ostatecznie dyrektywę 1999/44 inkorporowano do kodeksu ustawą o prawach konsumenta. Korzystając przy tym z harmonizacji minimalnej (zgodnie z art. 8 ust. 2 dyrektywy 1999/44), odstąpiono od jej minimalnych standardów (między innymi sekwencyjności wykonywania uprawnień przez konsumenta) i ustanowiono w prawie krajowym wyższy niż w dyrektywie 1999/44 poziom ochrony konsumenta. Przy kodeksowej inkorporacji dyrektywy 1999/44 prawodawca krajowy miał na celu wyeliminowanie krytykowanych aspektów jej pozakodeksowej implementacji, w szczególności obniżenia poziomu ochrony konsumenta oraz niespójności w systemie[4].

Podobnie jak w przypadku dyrektywy 1999/44, również implementacja dyrektywy 2019/771 do krajowego porządku prawnego jest prawną koniecznością. Główna trudność, a tym samym przyczyna istotnych zmian w kodeksowej rękojmi, leży tu w zastosowanej przez prawodawcę unijnego metodzie harmonizacji zupełnej. Można przyjąć założenie, że prawodawca polski pozostanie przy rozróżnieniu przepisów dla trzech rodzajów obrotu, a — co najmniej — w ramach obrotu konsumenckiego wprowadzi regulację analogiczną do dyrektywy 2019/771. Jak jednak wiadomo, pojęcie sprzedaży konsumenckiej w tej dyrektywie jest szersze niż w prawie polskim. Chodzi bowiem o umowy mające za przedmiot rzeczy ruchome, które z punktu widzenia ekonomicznego mogą być traktowane na równi z umową sprzedaży (art. 2 pkt 1 i art. 3 ust. 2 dyrektywy 2019/771, motyw 17). W prawie polskim są to: sprzedaż, komis sprzedaży, umowa o dzieło i dostawy. Dla zachowania spójności systemu prawa należy uniknąć odmiennego definiowania umowy sprzedaży w obrocie konsumenckim od umowy sprzedaży w obrocie powszechnym i gospodarczym. Podobnie jak przy implementacji dyrektywy 1999/44[5], także przy implementacji dyrektywy 2019/771 prawodawca może — nie zmieniając na wzór prawa unijnego[6] krajowej definicji umowy sprzedaży konsumenckiej — posłużyć się metodą odesłań w przepisach o umowach, w których regulację dyrektywy 2019/771 należy stosować bez zmiany poziomu ochrony w niej wyznaczonego i w ten sposób zachować spójność krajowego sys-

[2] Zob. *Akademicki projekt zmiany kodeksu cywilnego*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego" 2021, z. 2, odmiennie: Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o prawach konsumenta oraz ustawy — Kodeks cywilny, https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12341810.

[3] Opublikowanej w „Przeglądzie Prawa i Administracji" 127, 2021.

[4] http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2076, uzasadnienie do ustawy z dnia 30 maja 2014 roku o prawach konsumenta. Szerzej krytykę ustawy o sprzedaży konsumenckiej przedstawiono w *Zielona księga*…, s. 113 n., oraz w A. Kurowska, *Implementacja dyrektywy o sprzedaży konsumenckiej do porządków prawnych wybranych państw członkowskich*, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego" 2008, z. 4, s. 96 n.

[5] Szerzej zob. W.J. Katner, J. Pisuliński, [w:] *Prawo zobowiązań — część szczegółowa*, red. J. Rajski, Warszawa 2018, Legalis, nb 461.

[6] Art. 2 pkt 1 dyrektywy 2019/771.

© for this edition by CNS

temu prawnego oraz jasność prawa, którego wymaga dyrektywa (motyw 17). Rozczłonkowanie treści dyrektywy wynikać więc będzie z systematyki kodeksu[7].

Korzystając z wolności regulacyjnej, prawodawca krajowy może także pozostać przy jednolitym uregulowaniu sprzedaży konsumenckiej w kodeksie i objąć tym pojęciem, tak jak do tej pory, także sprzedaż konsumentom nieruchomości przez przedsiębiorców. Ponadto w celu uniknięcia błędu aksjologicznego polegającego na tym, że kupujący profesjonalista byłby chroniony lepiej niż konsument, najlepiej rozszerzyć regulację dyrektywy 2019/771 (szczególnie zasadę sekwencyjności wykonywania uprawnień) na wszystkie rodzaje obrotu, pozostawiając przepisy implementowane z dyrektywy 2019/771 w obrocie konsumenckim jako semiimperatywne, a przy B2B i obrocie powszechnym jako dyspozytywne.

Warto podkreślić ponadto, że inkorporacja dyrektywy 2019/771, podobnie jak poprzednio dyrektywy 1999/44, opierać się może na koncepcji wady rzeczy, która polega na niezgodności z umową. Rękojmia jest w takim wypadku reżimem szczególnym przewidującym dodatkowe uprawnienia kupującego na wypadek niewykonania zobowiązania w postaci wady rzeczy. Dyrektywa nie wpływa na prawo krajowe w zakresach, jakie pozostają poza jej regulacją, między innymi roszczeń odszkodowawczych (zob. pkt 7 tego artykułu) i ogólnego prawa umów, na przykład skutków umów (motyw 18), czyli innych przypadków niewykonania zobowiązania niż wada rzeczy.

2. KOLEJNOŚĆ WYKONYWANIA UPRAWNIEŃ PRZEZ KONSUMENTA[8]

Zgodnie z art. 13 dyrektywy 2019/771 w przypadku braku zgodności z umową konsument ma prawo żądać doprowadzenia towarów do zgodności z umową i wybrać między naprawą a wymianą. Co do zasady konsument nie jest więc uprawniony w pierwszej kolejności do obniżenia ceny lub odstąpienia od umowy (motyw 50). Jeśli złożyłby oświadczenie woli o wykonaniu jednego z uprawnień z drugiej sekwencji, bez wykonania uprawnień z pierwszej, o ile nie byłby do tego wyraźnie uprawniony, takie oświadczenie woli nie wywoła skutków prawnych. Podobnie jak w dyrektywie 1999/44, przewidziano tu więc „hierarchię środków ochrony prawnej”[9], czyli określoną prawnie kolejność (sekwencyjność) wykonywania uprawnień. W porównaniu z regulacją art. 560 k.c. jest to osłabienie praw konsumenta w zakresie wyboru jednego z czterech uprawnień z rękojmi w celu doprowadzenia do ekwiwalentności świadczeń i ma przede wszystkim na celu utrzymanie umowy oraz realne i należyte jej wykonanie, co służy ochronie

[7] Szerzej na temat tego sposobu inkorporacji dyrektyw zob. *Zielona księga*…, s. 108.

[8] Posługuję się w artykule pojęciami „niezgodności towaru z umową” oraz „wada rzeczy”. Pierwsze pojęcie przywołuję, ilekroć odwołuję się do dyrektyw 2019/771 lub 1999/44, a drugie jest właściwe dla kodeksu cywilnego. Po implementacji dyrektywy 2019/771 do kodeksu cywilnego pojęcie „wady rzeczy” obejmować powinno „niezgodność towaru z umową”.

[9] Sformułowaniem tym posługuje się między innymi motyw 6.

© for this edition by CNS

interesu sprzedawcy[10]. Według motywów dyrektywy możliwość żądania naprawy ma sprzyjać również zrównoważonej konsumpcji i przyczynić się do zwiększenia trwałości produktów (motyw 48). Dyrektywa wskazuje jednak, że wysoki poziom ochrony konsumenta ma nastąpić nie tyle przez zwiększenie poziomu jego uprawnień w stosunku do dotychczasowych, niejednolitych krajowych regulacji implementujących postanowienia dyrektywy 1999/44 (posługującej się minimalną harmonizacją), ile przez zastosowanie pełnej harmonizacji najważniejszych przepisów, w tym w zakresie uprawnień konsumenta w razie niezgodności towaru z umową, które są wymagane do usunięcia barier na rynku wewnętrznym (motyw 10).

Są jednak w dyrektywie wyjątki od zasady sekwencyjności wykonywania uprawnień w razie niegodności towaru z umową, kiedy to konsument może od razu przystąpić do drugiej sekwencji bez zgłaszania roszczeń z pierwszej sekwencji. Po pierwsze, jeśli konsumentowi nie przysługuje żadne z roszczeń z pierwszej sekwencji, czyli oba są niemożliwe, wówczas może on przejść do drugiej sekwencji. Po drugie, konsument może pominąć oba uprawnienia z pierwszej sekwencji, jeśli wiadomo przed ich wykonaniem, że sprzedawca nie zdoła uczynić zadość takiemu żądaniu w odpowiednim czasie albo że spowoduje ono poważne niedogodności po stronie konsumenta (zob. art. 13 ust. 4 pkt d)[11]. Po trzecie, jeśli brak zgodności z umową jest na tyle poważny, że

> konsument nie byłby w stanie zachować wiary co do zdolności sprzedawcy do doprowadzenia towarów do zgodności z umową, tak jak w przypadku, gdy brak zgodności z umową znacząco wpływa na możliwość normalnego użytkowania towarów przez konsumenta i gdy nie można oczekiwać od konsumenta, aby wierzył, że naprawa lub wymiana dokonana przez sprzedawcę zaradzi problemowi[12].

W ramach pierwszej sekwencji konsument może wybrać uprawnienie w postaci naprawy lub wymiany w celu doprowadzenia towaru do zgodności z umową (art. 13 ust. 2 dyrektywy 2019/771, który odpowiada treściowo art. 3 ust. 3 dyrektywy 1999/44). Przyznanie konsumentowi możliwości wyboru uprawnienia do naprawy lub wymiany odpowiada regulacji art. 560 § 2 k.c., dającemu konsumentowi wpływ na treść kontruprawnienia sprzedawcy, oraz jego uprawieniu do wyboru z art. 561 § 1 k.c. Wybór ten jest w dyrektywie 2019/771, podobnie jak w art. 560 § 2 i art. 561 § 3 zd. 1 k.c., ograniczony przez dwie główne przesłanki. Po pierwsze, jest to niemożliwość wybranego uprawnienia, po

[10] A. Kołodziej, *Komentarz do art. 8*, [w:] *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, red. J. Jezioro, Warszawa 2010, Legalis, nb 4. Inaczej, że zaspokojenia potrzeby będącej celem zawarcia umowy leży w interesie konsumenta — E. Łętowska, K. Osajda, [w:] *Prawo zobowiązań — część ogólna*, t. 5, red. K. Osajda, Warszawa 2020, Legalis, nb 104.

[11] W przypadku art. 13 ust. 4 pkt a w zw. z art. 13 ust. 3 dyrektywy 2019/771 nie ma według mnie wyjątku od zasady sekwencyjności, ponieważ konsument jest zobowiązany zgłosić roszczenie z pierwszej sekwencji, a po stronie przedsiębiorcy leży decyzja o odmowie jego realizacji.

[12] Zob. art. 13 ust. 4 pkt c i motyw 52 zd. 5 dyrektywy.

© for this edition by CNS

drugie niewspółmierne[13] koszty dla sprzedawcy w porównaniu z innym uprawnieniem mającym na celu doprowadzenie towaru do zgodności z umową — biorąc pod uwagę w szczególności wartość, jaką miałyby towary, gdyby nie wystąpił brak zgodności z umową, znaczenie braku zgodności z umową i możliwość skorzystania z alternatywnego środka ochrony prawnej bez poważnych niedogodności dla konsumenta. Z kolei w razie niezaspokojenia roszczenia kupującego z powodu niemożliwości bądź nadmiernych kosztów, zgłoszonego w ramach pierwszej sekwencji, konsument jest uprawniony do skorzystania z drugiego uprawnienia w ramach tej sekwencji lub do przejścia do kolejnej sekwencji. Ponadto okoliczność nieskutecznej naprawy nie uprawnia sprzedawcy do wymiany, ponieważ wybór uprawnienia należy do konsumenta.

Przejście do drugiej sekwencji określa art. 13 ust. 4 dyrektywy 2019/771, istotnie przeformułowując przesłanki umożliwiające konsumentowi wykonanie tych uprawnień w stosunku do regulacji art. 3 ust. 5 dyrektywy 1999/44. Dlatego przepis kodeksu cywilnego implementujący art. 13 ust. 4 dyrektywy 2019/771 nie będzie wiernie odzwierciedlał brzmienia art. 8 ust. 4 ustawy o sprzedaży konsumenckiej. Po pierwsze, konsument może żądać obniżenia ceny lub odstąpić od umowy, jeśli sprzedawca nie dokonał naprawy lub wymiany bądź też ich odmówił zgodnie z art. 13 ust. 3 dyrektywy 2019/771[14], nie odebrał towaru w celu doprowadzenia do zgodności (art. 14 ust. 2 dyrektywy 2019/771) lub też nie wykonał demontażu i ponownego montażu towarów wymienionych czy naprawionych (art. 14 ust. 3 dyrektywy 2019/771).

Po wtóre, druga sekwencja jest możliwa, jeśli brak zgodności z umową nadal występuje, mimo że sprzedawca próbował doprowadzić towary do zgodności z umową (art. 13 ust. 4 pkt b). Z motywu 52 wynika, że możliwe jest wielokrotne podejmowanie przez sprzedawcę prób doprowadzenia towaru do zgodności z umową, o ile niezgodność nie jest na tyle poważna (na przykład nie wpływa znacząco na możliwość normalnego użytkowania towarów), że konsument może w sposób uzasadniony przypuszczać, iż sprzedawca nie doprowadzi towarów do zgodności z umową. W innych przypadkach możliwość przejścia do drugiej sekwencji zależna jest od oceny, czy obiektywnie można żądać od konsumenta, by zaakceptował dalsze próby doprowadzenia towarów do zgodności z umową przez sprzedawcę, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, takich jak rodzaj

[13] Ang. *disproportionate*, to samo określenie, co w art. 3 ust. 3 dyrektywy 1999/44. Szerzej zob. A. Kołodziej, *op. cit.* wraz z przywołaną tam literaturą. W motywie 48 dyrektywy 2019/771 podano przykład, że niewspółmierne mogłoby być żądanie kosztownej wymiany towarów ze względu na niewielkie zarysowanie, jeśli mogłoby ono być łatwo usunięte. Jest to pojęcie niedookreślone, które w przypadku harmonizacji zupełnej będzie wymagało wykładni zgodnej z dyrektywą, którą ostatecznie zapewnić powinien TSUE.

[14] Por. art. 3 ust. 5 dyrektywy 1999/44, zgodnie z którym możliwość przejścia do drugiej sekwencji była możliwa między innymi jeśli konsumentowi nie przysługiwała ani naprawa, ani wymiana lub sprzedawca nie dokonał naprawy w rozsądnym czasie.

© for this edition by CNS

i wartość towarów oraz charakter i znaczenie braku zgodności z umową. Przykładowo, doprowadzenie do zgodności z umową kosztownych lub skomplikowanych towarów mogłoby według dyrektywy odbywać się wielokrotnie, „o ile można oczekiwać od konsumenta, aby zachował wiarę co do zdolności sprzedawcy do doprowadzenia towarów do zgodności z umową, gdy ten sam problem pojawia się po raz drugi". Wobec brzmienia art. 13 ust. 4 pkt a dyrektywy 2019/771, który jako postawę przejścia do drugiej sekwencji wskazuje niedokonanie przez sprzedawcę naprawy lub wymiany w ogóle, uważam, że motyw ten w stwierdzeniu „gdy ten sam problem pojawia się po raz drugi" niezręcznie sugeruje, iż chodzi o drugą naprawę, kiedy w rzeczywistości jest tu mowa o drugiej próbie naprawy. Po skutecznej naprawie problem niezgodności nie powinien pojawić się po raz drugi. Podobnie jak uznaje się na gruncie rękojmi, również w dyrektywie 2019/771 przyjęto, że naprawa nieosiągająca właściwego skutku w ogóle nie jest naprawą.

Nowość w postaci dopuszczania wielokrotnych prób naprawy lub wymiany dotyczy przy tym sytuacji, gdy chodzi o tę samą niezgodność. Wiadomo bowiem, że przypadku innej niezgodności (w terminologii kodeksowej innej „wady") dopuszczalne jest i na gruncie dyrektywy 1999/44, i przy rękojmi podejmowanie ponownych prób naprawy lub wymiany (niezależnie od tego, czy poprzednia wada została usunięta przez naprawę lub wymianę). Regulacja dyrektywy 2019/771, podobnie jak reżim rękojmi, obowiązuje do każdej niezgodności oddzielnie.

Dopuszczenie wielokrotnych prób doprowadzenia przez sprzedawcę towaru do zgodności z umową w ramach pierwszej sekwencji jest o b n i ż e n i e m o c h r o n y konsumenta w stosunku do dyrektywy 1999/44, która umożliwiała konsumentowi wykonanie uprawnień do odstąpienia od umowy lub obniżenia ceny, jeśli sprzedawca nie usunął niezgodności w rozsądnym czasie (art. 3 ust. 5 dyrektywy 1999/44). Warto przypomnieć, że przepis art. 13 ust. 4 pkt a dyrektywy 2019/771 jako postawę przejścia do drugiej sekwencji wskazuje niedokonanie przez sprzedawcę naprawy lub wymiany w ogóle, a dopiero określając sposób naprawy lub wymiany w art. 14 ust. 1 pkt b, wskazuje, że powinny one być dokonane w rozsądnym czasie. Odejście od jednokrotności naprawy lub wymiany jest również obniżeniem poziomu ochrony konsumenta w stosunku do rękojmi kodeksowej, w której występuje ona przy ograniczeniu kontruprawnienia sprzedawcy (art. 560 § 1 k.c.).

Po trzecie, przejście do drugiej sekwencji jest uzasadnione, jeśli brak zgodności z umową jest na tyle poważny, że uzasadnia natychmiastowe obniżenie ceny lub rozwiązania umowy sprzedaży (art. 13 ust. 4 pkt c), po czwarte natomiast — jeśli sprzedawca oświadczy lub przed wykonaniem uprawnień z pierwszej sekwencji z okoliczności jasno wynika, że n i e d o p r o w a d z i on towarów do zgodności z umową w rozsądnym terminie lub bez poważnych niedogodności dla konsumenta (art. 13 ust. 4 pkt d)[15].

[15] Tak na gruncie ustawy o sprzedaży konsumenckiej A. Kołodziej, *op. cit.* Por. art. 3 ust. 5 dyrektywy 1999/44, zgodnie z którym możliwość przejścia do drugiej sekwencji była możliwa między innymi jeśli sprzedawca nie dokonał naprawy bez istotnych niedogodności dla konsumenta.

© for this edition by CNS

3. NAPRAWA LUB WYMIANA

Jak wyjaśniono wyżej, dyrektywa przewiduje, że wybór uprawnienia do żądania wymiany albo naprawy towaru konsumpcyjnego niezgodnego z umową w ramach pierwszej sekwencji należy do konsumenta. Nie jest on ograniczony rodzajem towaru jako rzeczy oznaczonych co do gatunku lub tożsamości, lecz przez niemożliwość naprawy lub wymiany oraz niewspółmierność kosztów dla sprzedawcy w porównaniu z innym środkiem ochrony prawnej (jednym z czterech). Przy ocenie nadmierności tych kosztów dyrektywa nakazuje brać pod uwagę wszelkie okoliczności sprawy, w tym wartość, jaką miałyby towary, gdyby nie wystąpił brak zgodności z umową, znaczenie braku zgodności z umową i możliwość skorzystania z alternatywnego środka ochrony prawnej bez poważnych niedogodności dla konsumenta (art. 13 ust. 2 dyrektywy 2019/771).

Kodeks ogranicza dokonanie przez konsumenta w pierwszej kolejności wyboru naprawy lub wymiany przez uprawnienie sprzedawcy do odmowy z powodu niemożliwości lub nadmiernych kosztów (art. 561 § 3 k.c.)[16]. Z kolei w dyrektywie uprawnienie sprzedawcy do odmowy doprowadzenia towarów do zgodności z umową regulowane jest oddzielnie od kwestii ograniczenia wyboru uprawnień przez konsumenta (art. 13 ust. 3), a niewspółmierność kosztów ocenia się w tym wypadku bez brania pod uwagę możliwości skorzystania przez konsumenta z alternatywnego środka ochrony prawnej (alternatywę naprawy do wymiany lub odwrotnie) bez poważnych dla niego niedogodności. Z kolei przesłanka ta jest wymieniona w art. 13 ust. 2 pkt c jako ograniczenie wyboru uprawnienia konsumenta w ramach pierwszej sekwencji. Różnica przesłanek oceny niewspółmierności kosztów z art. 13 ust. 2 i 3 wynika stąd, że art. 13 ust. 2 stanowi o ograniczeniu wyboru konsumenta jednego z uprawnień w ramach pierwszej sekwencji, a art. 13 ust. 3 przewiduje uprawnienie sprzedawcy do odmowy wykonania pierwszej sekwencji w całości, co daje kupującemu uprawnienie do przejścia do drugiej sekwencji (zob. art. 13 ust. 4 pkt a w zw. z art. 13 ust. 3). Dlatego w transpozycji tych przepisów do kodeksu należy rozróżnić ograniczenie wyboru uprawnienia z pierwszej sekwencji (art. 13 ust. 2 dyrektywy) od uprawnienia do odmowy naprawy i wymiany (art. 13 ust. 3 i motyw 49). Uprawnienie do odmowy naprawy lub wymiany nie jest przy tym ograniczone żadnym terminem w dyrektywie 2019/771, dlatego nie ma uzasadnienia utrzymanie art. 561[5] k.c.

Chodziło tu o sytuacje, w których realne wykonanie umowy nie pozostawało w interesie konsumenta, choć naprawa albo wymiana były możliwe, nie wymagały nadmiernych kosztów po stronie sprzedawcy, a nadto sprzedawca był w stanie wymienić albo naprawić towar w odpowiednim czasie. Przy wykładni art. 3 ust. 5 dyrektywy 1999/44 istniała możliwość oceny niedogodności naprawy albo wymiany dla konsumenta *post factum*; tak R. Bradgate, Ch. Twigg-Flesner, *Blackstone's Guide to Consumer Sales and Associated Guarantees*, Oxford 2003, s. 99.

[16] Kodeks przewiduje także wybór uprawnienia naprawy lub wymiany przez konsumenta przy wykonaniu przez sprzedawcę kontruprawnienia z art. 560 § 2 k.c., lecz przepis ten powinien zostać zastąpiony regulacją przewidującą sekwencyjność wykonywania uprawnień konsumenta.

© for this edition by CNS

Z motywu 50 i z art. 14 ust. 1 pkt b dyrektywy 2019/771, który odpowiada art. 3 ust. 3 dyrektywy 1999/44, wynika, że naprawa lub wymiana powinny nastąpić w rozsądnym terminie od momentu, w którym sprzedawca został poinformowany przez konsumenta o braku zgodności z umową[17]. Bezskuteczny upływ rozsądnego terminu na naprawę lub wymianę towaru daje konsumentowi prawo do obniżenia ceny lub odstąpienia od umowy bez dalszego oczekiwania (motyw 50 *in fine*). Motywy dyrektywy wskazują, aby termin ten określić obiektywnie, uwzględniając „specyfikę i złożoność towarów, charakter i dotkliwość braku zgodności z umową, a także wysiłek niezbędny do dokonania naprawy lub wymiany". Należy przy tym mieć na względzie, że dyrektywa w niektórych przypadkach dopuszcza podjęcie przez sprzedawcę ponownych prób doprowadzenia towarów do zgodności z umową (motyw 52). Ustawodawcy krajowemu przyznano przy tym opcję ustalenia stałych terminów naprawy lub wymiany, które można by ogólnie uznać za rozsądne, odpowiadające najkrótszemu możliwemu terminowi dokonania naprawy lub wymiany w odniesieniu do konkretnych kategorii produktów (motyw 55). Uprawnienie to prawodawca krajowy może wykorzystać, zmieniając art. 561 § 2 k.c.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt a dyrektywy 2019/771, który odpowiada art. 3 ust. 3 dyrektywy 1999/44, naprawa lub wymiana powinny być dokonane nieodpłatnie[18]. Nieodpłatność naprawy lub wymiany oznaczała w dyrektywie 1999/44 obowiązek poniesienia przez sprzedawcę tylko kosztów koniecznych do przywrócenia zgodności z umową, w szczególności transportu, robocizny i materiałów (art. 3 ust. 4 dyrektywy 1999/44). Dyrektywa 2019/771 nie zawiera ograniczenia zakresu kosztów naprawy lub wymiany do koniecznych, jednak reguluje sytuację, w której koszty doprowadzenia do zgodności z umową w sposób wybrany przez konsumenta byłyby ekonomicznie nieuzasadnione (art. 13 ust. 2 i 3, por. art. 561 § 3 zd. 1 k.c.)[19], ograniczając wybór uprawnienia przez konsumenta lub umożliwiając sprzedawcy odmowę doprowadzenia towarów do zgodności z umową, jeżeli naprawa i wymiana wiązałyby się dla niego z niewspółmiernymi kosztami.

Przy transpozycji art. 14 ust. 1 pkt a skreślenia będzie wymagał art. 561^1 § 3 k.c. w zakresie obowiązku konsumenta partycypacji w kosztach demontażu i ponownego zamontowania ponad cenę rzeczy sprzedanej. Nieodpłatność na-

[17] Zob. art. 12 dyrektywy 2019/771, który przewiduje opcję regulacyjną, dając uprawnienie prawodawcy krajowemu do utrzymania lub — w przypadku prawodawcy polskiego — wprowadzenia przepisu o obowiązku zawiadomienia sprzedawcy o niezgodności w terminie co najmniej dwóch miesięcy od dnia stwierdzenia niezgodności, pod rygorem utraty uprawnień. Z uwagi na trudność sprawdzenia i udowodnienia przez sprzedawcę, kiedy rzeczywiście konsument stwierdził daną niezgodność (wadę), opowiadam się za nieskorzystaniem z tej opcji przez prawodawcę polskiego.

[18] Zob. wyrok TS z dnia 17 kwietnia 2008 roku, C-404/06, wydany na gruncie art. 3 dyrektywy 1999/44, Legalis 95764. Dalej: wyrok TS w sprawie *Quelle*.

[19] Do tej pory na gruncie rękojmi dopuszczano podniesienie przez sprzedawcę wobec konsumenta zarzutu nadużycia prawa z art. 5 k.c. Zob. W.J. Katner, J. Pisuliński, *op. cit.*, nb 522. Po implementacji dyrektywy 2019/771 nie będzie to już dopuszczalne wobec zupełnej harmonizacji tej materii.

© for this edition by CNS

prawy i wymiany jest niewątpliwa, ponieważ wynika z istoty odpowiedzialności sprzedawcy za szczególną postać nienależytego wykonania umowy, jaką jest jakość świadczenia. Tu występują sankcje w postaci naprawy lub wymiany, mające na celu zapewnienie ekwiwalentności świadczeń przy utrzymaniu świadczenia w naturze (art. 556 k.c.). Jednak dla ułatwienia wykazania prawidłowej implementacji dyrektywy ustawodawca może rozważyć wyraźne wskazanie w przepisie transponującym art. 14 ust. 1 pkt a dyrektywy (na przykład w art. 561 § 1 k.c.), że konsument może żądać nieodpłatnej wymiany rzeczy na wolną od wad albo usunięcia wady.

Kodeks będzie wymagał również uzupełnienia o nowy przepis transponujący art. 14 ust. 3 dyrektywy, który zastąpi treść art. 561^1 § 1 i art. 561^3 k.c.[20] Jest przy tym możliwe utrzymanie wykonania zastępczego regulowanego art. 561^1 § 1 zd. 2 k.c. Motyw 54 wprost wskazuje bowiem, że ustalenie przesłanek wykonania przez konsumenta lub osobę trzecią na koszt sprzedawcy obowiązku naprawy towaru pozostaje w sferze wolności regulacyjnej prawodawcy krajowego[21].

Według art. 14 ust. 1 pkt c dyrektywy 2019/771, który odpowiada art. 3 ust. 3 dyrektywy 1999/44, naprawa lub wymiana powinny być dokonane bez poważnych niedogodności dla konsumenta (por. art. 561 § 2 k.c. „bez nadmiernych niedogodności"), uwzględniając specyfikę towarów oraz cel, w jakim konsument nabył te towary. Do określenia w przepisie art. 561 § 2 k.c., że naprawa lub wymiana powinny być dokonane przez sprzedawcę bez poważnych niedogodności dla konsumenta, należy dodać kryteria wskazane przez art. 14 ust. 1 pkt c dyrektywy, czyli specyfikę towarów oraz cel, w jakim konsument nabył te towary. Dodatkowo uważam, że wyrażenia „bez poważnych niedogodności dla konsumenta"[22] (art. 14 ust. 1 pkt c dyrektywy 2019/771) i „bez nadmiernych niedogodności dla kupującego" (art. 561 § 2 k.c.) nie są treściowo tożsame z uwagi na użycie niepokrywających się całkowicie znaczeń przymiotników. Mogą się bowiem zdarzyć niedogodności naprawy lub wymiany, które będą poważne dla konsumenta, ale biorąc pod uwagę specyfikę towarów oraz cel, w jakim konsument nabył te towary, nie będą nadmierne. Istota harmonizacji zupełnej zakłada wierną implementację, stąd należy w przepisie transponującym omawiane wyrażenie użyć tego samego przymiotnika co dyrektywa.

Zgodnie z art. 14 ust. 4 dyrektywy 2019/771 konsument nie jest zobowiązany do zapłaty za normalne użytkowanie wymienianych towarów w okresie poprzedzającym wymianę, przy czym za normalne użytkowanie należy uznać

[20] Treść art. 14 ust. 3 dyrektywy 2019/771 odpowiada wyrokowi TS z dnia 16 czerwca 2011 roku w sprawie *Weber i Putz*, C-65/09 i C-87/09, EU:C:2011:396.

[21] W razie skorzystania z tej opcji regulacyjnej, byłby to przepis szczególny do art. 480 § 1 k.c., co wynika pośrednio z motywu 18 dyrektywy, który wskazuje, że aspekty ogólnego prawa umów pozostają poza jej zakresem regulacji.

[22] Ang. *without any significant inconvenience to the consumer*, fr. *sans inconvénient majeur pour le consommateur*, niem. *ohne erhebliche Unannehmlichkeiten für den Verbraucher*.

© for this edition by CNS

„użytkowanie zgodne ze specyfiką i przeznaczeniem towarów" (motyw 57). Brak obowiązku zapłaty przez konsumenta za używanie towaru przed jego wymianą potwierdził TS w sprawie *Quelle* i wywiódł go z nieodpłatności doprowadzenia towaru do stanu zgodnego z umową. Kodeks cywilny nie zawiera przepisu o treści odpowiadającej regulacji art. 14 ust. 4 dyrektywy, jednak wspomniane orzeczenie TS w sprawie *Quelle* nie pozwala na konstruowanie tego rodzaju roszczenia. Dla ułatwienia wykazania prawidłowej transpozycji dyrektywy 2019/771 można rozważyć dodanie do k.c. przepisu odpowiadającego treścią art. 14 ust. 4 dyrektywy.

4. OBNIŻENIE CENY ALBO ODSTĄPIENIE OD UMOWY

Dyrektywa 2019/771 ani dyrektywa 1999/44 nie regulują kwestii sposobu realizacji uprawnienia do obniżenia ceny. Kwestię tę pozostawiono prawodawcy krajowemu. Dlatego treść art. 560 § 1 k.c., na podstawie którego uprawnienie do obniżenia ceny określa się jako prawo kształtujące[23], pozostaje zgodna z dyrektywą 2019/771. W art. 15 tej dyrektywy określono natomiast, że obniżenie ceny ma być proporcjonalne do zmniejszenia wartości towarów otrzymanych przez konsumenta w porównaniu z wartością, jaką miałyby te towary, gdyby były zgodne z umową. Jest to regulacja precyzyjniejsza niż określenie użyte poprzednio w art. 3 ust. 2 i 5 dyrektywy 1999/44 stanowiącym, że obniżenie ceny ma być „stosowne", i zgodna z treścią art. 560 § 3 k.c. Ponadto dyrektywa, podobnie jak kodeks, dopuszcza obniżenie ceny także w przypadku nieistotności wady. Po implementacji dyrektywy 2019/771 podstawą prawną roszczenia o zwrot nadwyżki uiszczonej ceny będą, jak do tej pory, przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 w zw. z art. 410 k.c.), z wyjątkiem art. 409 k.c.[24]

Nowością w porównaniu z dyrektywą 1999/44 jest regulacja w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2019/771, który treścią i charakterem harmonizacji odpowiada art. 11 ust. 1 dyrektywy 2011/83. Po pierwsze, dyrektywa 2019/771 wskazuje na sposób realizacji uprawnienia do odstąpienia od umowy. Zgodnie z tym przepisem konsument „wykonuje prawo do rozwiązania umowy sprzedaży", składając sprzedawcy oświadczenie, w którym „informuje o decyzji o rozwiązaniu umowy sprzedaży"[25] (ang. *expressing the decision*). Ta konstrukcja rozwiązania umowy odpowiada krajowemu charakterowi uprawnienia do odstąpienia od umowy jako uprawnienia prawokształtującego, czyli tym samym jako oświadczenia woli składanego innej osobie (art. 61 k.c.), którego skuteczność i chwila złożenia (a także zachowanie terminu do jego złożenia) zależy od doręczenia go sprzedawcy w taki sposób, by

[23] J. Jezioro, *Komentarz do art. 560 k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2019, pkt I.5.

[24] Tak na gruncie kodeksu F. Zoll, *Rękojmia. Odpowiedzialność sprzedawcy*, Warszawa 2018, Legalis; E. Habryn-Chojnacka, *Komentarz do art. 560 k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny*, t. 2. *Komentarz*, red. M. Gutowski, Warszawa 2019, Legalis, nb 26.

[25] W polskiej wersji językowej dyrektywy 2019/771.

© for this edition by CNS

mógł w normalnym toku czynności, bez szczególnych nakładów i starań, zapoznać się z jego treścią. Uregulowanie w zakresie sposobu realizacji omawianego uprawnienia w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2019/771 ma szczególne znaczenie zwłaszcza w tych systemach prawnych państw członkowskich, które wymagają orzeczenia sądu o rozwiązaniu umowy.

Po drugie, konsument musi w sposób wyraźny wskazać na zamiar skorzystania z konkretnego prawa odstąpienia, składając sprzedawcy oświadczenie, w którym informuje o decyzji o rozwiązaniu umowy sprzedaży (art. 16 ust. 1 dyrektywy). W podobny sposób konsumenckie prawo do namysłu reguluje art. 11 ust 1 dyrektywy 2011/83 (transponowany przez art. 30 ust. 1 ustawy o prawach konsumenta), wyraźnie wskazując, że odstąpienie następuje przez złożenie przedsiębiorcy oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Obie dyrektywy harmonizują w tym zakresie uprawnienie konsumenta do odstąpienia od umowy w sposób zupełny, co dla prawodawcy krajowego oznacza konieczność przeniesienia treści art. 16 ust. 1 dyrektywy 2019/771 do kodeksu (na wzór art. 30 ust. 1 ustawy o prawach konsumenta). Konsument będzie musiał więc w sposób wyraźny wskazać na zamiar skorzystania z prawa odstąpienia od umowy z tytułu rękojmi, a nie „przez dowolne zachowanie, które ujawnia wolę podmiotu w sposób dostateczny" (art. 60 k.c.), czyli na przykład samo odesłanie rzeczy wadliwej[26].

Nieaktualny w kontekście uprawnień konsumenta z dyrektywy 2019/771 jest pogląd SN wyrażony na gruncie rękojmi, zgodnie z którym żądanie zwrotu zapłaconej ceny z powodu wady rzeczy sprzedanej zawiera *implicite* oświadczenie o odstąpieniu od umowy sprzedaży[27]. Konsument powinien zatem określić, jakie prawo wykonuje: odstąpienie z powodu wady czy prawo do namysłu. Nieprzypadkowo art. 13 ust. 1 i art. 16 ust. 1 dyrektywy 2019/771 posługują się sformułowaniem „rozwiązanie umowy"[28], a przepisy dyrektywy 2011/83 używają terminu „odstąpienie od umowy"[29], nakładając na konsumenta obowiązek wskazania, czy oświadczenie o odstąpieniu jest wykonaniem prawa z tytułu niezgodności z umową, czy prawa do namysłu. Dlatego prawodawca krajowy implementując dyrektywę 2019/771 powinien rozróżnić terminologicznie konsumenckie prawo odstąpienia od umowy (prawo do namysłu) od odstąpienia od umowy z powodu niezgodności towaru z umową. Fryderyk Zoll słusznie wskazał, że dotychczasowe ujednolicenie terminologiczne dwóch instytucji prawnych może prowadzić do naruszenia standardu prawa unijnego, i zaproponował prawo do namysłu nazywać „odwołaniem umowy"[30]. Z uwagi na

[26] Dopuszczalne jest użycie sformułowania „zerwanie umowy" zamiast „odstąpienie od umowy", o ile jest ono doprecyzowane jako „powodowane wadą rzeczy" dla odróżnienia od prawa do namysłu.

[27] Wyrok SN z dnia 25 kwietnia 2014 roku, II CSK 415/13, Legalis 1163688.

[28] Ang. *the termination of the sales contract*, fr. *la résolution du contrat*.

[29] Ang. *the right of withdrawal*, fr. *le droit de retractation*.

[30] F. Zoll, *op. cit*.

© for this edition by CNS

to, że dyrektywa 2011/83 ma charakter zupełny, autor proponuje przyjąć, że jeśli konsument nie wskazuje, iż wykonuje konsumenckie prawo odstąpienia (prawo do namysłu), to nie można zakładać, że sięgnął właśnie po to uprawnienie, ponieważ zupełny charakter harmonizacji wyłącza możliwość przyjęcia przez krajowego ustawodawcę rozstrzygnięcia korzystniejszego dla konsumenta niż dyrektywa 2011/83[31]. Podobną wykładnię proponuję przyjąć w sytuacji, w której konsument nie podaje, że wykonuje uprawnienie z art. 16 ust. 1 dyrektywy 2019/771. Jeśli oświadczenie woli konsumenta nie zawiera przy tym wyraźnego wskazania, że chodzi o wykonanie innego prawa, czyli prawa do namysłu, należałoby przyjąć, że może być to oświadczenie woli o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli dotkniętego wadą lub żądanie wymiany rzeczy. Tylko rozróżnienie, które z tych dwóch ostatnio wymienionych uprawnień konsument w danym wypadku wykonuje, może być ocenione według kryteriów z art. 65 k.c.

Dyrektywa 2019/771 nie określa, w jakiej formie ma nastąpić złożenie oświadczenia woli o odstąpieniu od umowy, dlatego uznać trzeba, że może ono nastąpić w dowolnej formie. W przypadku rozszerzenia zastosowania przepisów dyrektywy 2019/771 na sprzedaż nieruchomości wymaganie z art. 77 § 3 k.c. zwykłej formy pisemnej zastrzeżonej *ad probationem* do wykonania prawa odstąpienia od tej umowy będzie zgodne z dyrektywą, ponieważ sprzedaż nieruchomości pozostaje poza jej zakresem.

Podobnie jak w art. 3 ust. 6 dyrektywy 1999/44, także w art. 13 ust. 5 dyrektywy 2019/771 ograniczono uprawnienie konsumenta do odstąpienia od umowy wyłącznie do istotnych niezgodności z umową, uzasadniając to potrzebą zachowania równowagi między prawami a obowiązkami stron umowy (motyw 53). Rozwiązanie to odpowiada art. 560 § 4 k.c. W sytuacji, w której art. 13 ust. 5 dyrektywy 2019/771 ma charakter harmonizacji zupełnej oraz wprowadzenia zasady sekwencyjności wykonywania uprawnień, dotychczasowa krytyka obecnego brzmienia art. 560 § 4 k.c. w zakresie ograniczenia odstąpienia do wad istotnych traci na znaczeniu[32].

Nieistotność wady, która jest przesłanką prawa odstąpienia od umowy, to pojęcie niedookreślone. W sytuacji harmonizacji zupełnej uprawnień konsumenta z tytułu niezgodności towaru z umową wykładnia pojęć niedookreślonych powinna być jednolita w państwach członkowskich, co może zapewnić orzecznictwo TSUE. Przykładowo w wyroku z dnia 3 października 2013 roku[33] TS orzekał, przyjmując za podstawę pogląd sądu krajowego, że brak zgodności pojazdu z umową w postaci przeciekającego przesuwanego dachu jest wadą nieistotną, gdyż reszta pojazdu była nienaganna. Ocena nieistotności tej wady nie była przedmiotem pytania prejudycjalnego, lecz podstawą rozstrzygnięcia sądu krajowego. Na gruncie polskiego

[31] *Ibidem*.

[32] E. Habryn-Chojnacka, *op. cit.*, nb 24.

[33] Wyrok z dnia 3 października 2013 roku, *Soledad Duarte Hueros v. Autociba SA i Automóviles Citroën Espana SA.*, C-32/12, Legalis 735832.

© for this edition by CNS

kodeksu uznano natomiast, że ocena istotności wady powinna być dokonywana z punktu widzenia kupującego, a nie przydatności rzeczy do zwykłego użytku[34]. W literaturze uznaje się, że „przy ocenie istotności decydujące znaczenie mają odpowiednie oczekiwania nabywcy rzeczy związane z jej funkcjonowaniem, a nie tylko np. zobiektywizowany stan techniczny rzeczy w postaci jej niezdatności do zwykłego użytku w ogóle lub w określonym zakresie bądź uczynienia jej bezwartościową w znaczeniu funkcjonalnym"[35]. Można mieć zatem wątpliwość, czy na gruncie polskiego prawa wada w postaci przeciekającego dachu samochodu byłaby uznana za nieistotną. Ponadto nie jest wykluczone, że ocena nieistotności wady w dyrektywie 2019/771 powinna być dokonywana w kontekście szerszego ujęcia braku zgodności z umową (*breach of contract*), czyli w odniesieniu nie tylko do pojęcia wady, ale też do naruszenia zobowiązania[36].

W każdym przypadku na sprzedawcy spoczywa ciężar udowodnienia, że brak zgodności z umową jest nieistotny (art. 13 ust. 5 zd. 2 dyrektywy 2019/771), co pokrywa się z regulacją art. 6 k.c., o ile w danym sporze przedsiębiorca wywodzi z tego faktu skutki prawne, czyli kwestionuje skuteczność oświadczenia o odstąpieniu od umowy[37]. Ta regulacja będzie wymagała wprowadzenia przepisu o ciężarze dowodu o treści odpowiadającej art. 13 ust. 5 zd. 2 dyrektywy 2019/771 do przepisów o rękojmi. Po pierwsze, zapobiegnie to próbom umownego przerzucenia ciężaru dowodu na konsumenta, kiedy w danym sporze zgodnie z regułą z art. 6 k.c. dowód obciążałby przedsiębiorcę (postanowienia umowne mniej korzystne niż przepisy ustawy są nieważne, zob. art. 21 dyrektywy 2019/771), w sytuacji gdy bezwzględny charakter art. 6 k.c. nie wynika wprost z ustawy[38]. Po drugie, umieszczenie w kodeksie przepisu o ciężarze dowodu odpowiadającego treścią art. 13 ust. 5 zd. 2 dyrektywy 2019/771 ułatwi wykazanie prawidłowej implementacji tego przepisu.

W przypadku niezgodności z umową jedynie niektórych towarów dostarczonych na podstawie umowy sprzedaży konsument może zasadniczo odstąpić tylko w przypadku towarów niezgodnych z umową. Co do innych towarów nabytych przez konsumenta wraz z towarami niezgodnymi z umową (nawet jeśli są one zgodne z umową), prawo odstąpienia ograniczono przez kryterium „zasadnych oczekiwań" wobec konsumenta, aby zgodził się zatrzymać wyłącznie towary zgodne z umową (art. 16 ust. 2 i motyw 58 dyrektywy 2019/771). Zgodnie z motywem 24 dyrektywy „oceny tego, czy coś jest zasadne, powinno się dokonywać obiektywnie, uwzględniając specyfikę i cel umowy, okoliczności

[34] Wyrok SA w Szczecinie z dnia 24 maja 2016 roku, I ACa 899/15, Legalis 2180693.

[35] W.J. Katner, J. Pisuliński, *op. cit.*, nb 394.

[36] F. Zoll, *op. cit*.

[37] W.J. Katner, J. Pisuliński, *op. cit.*, nb 528.

[38] Nieprzydatność art. 6 k.c. w sporach konsumenckich z uwagi na jego zbytnią abstrakcyjność i potrzebę wskazania przez ustawodawcę przedmiotu dowodu podkreślają E. Łętowska, K. Osajda, *op. cit.*, nb 103.

© for this edition by CNS

sprawy oraz zwyczaje i praktyki zaangażowanych stron". Takiej sytuacji dyrektywa 1999/44 nie reguluje. Odmiennie normuje ją z kolei art. 565 k.c., ograniczając prawo odstąpienia tylko do rzeczy wadliwych, jeśli dają się odłączyć od rzeczy wolnych od wad bez szkody dla obu stron umowy sprzedaży. Przepis ten w obrocie konsumenckim będzie musiał być zastąpiony regulacją zgodną z dyrektywą 2019/771 przez dopuszczenie odstąpienia także w odniesieniu do innych towarów nabytych przez konsumenta wraz z towarami niezgodnymi z umową, jeśli nie można zasadnie oczekiwać, aby konsument zgodził się zatrzymać wyłącznie towary zgodne z umową (motyw 24). Ograniczenie możliwości odstąpienia co do towarów niewadliwych do niemożliwości ich odłączenia od rzeczy wadliwych bez szkody po obu stronach umowy sprzedaży, jest niezgodne z art. 16 ust. 2 dyrektywy 2019/771, który podwyższa poziom ochrony konsumenta w porównaniu do art. 565 k.c.

Dyrektywa 2019/771, w przeciwieństwie do dyrektywy 1999/44, normuje główne obowiązki stron w razie odstąpienia od umowy sprzedaży (art. 16 ust. 3), określając obowiązek zwrotu przez konsumenta towaru na koszt sprzedawcy oraz obowiązek zwrotu konsumentowi zapłaconej ceny, jednak dopiero po odbiorze przez sprzedawcę towarów lub dostarczonych przez konsumenta dowodów, że odesłał towary, w zakresie których odstąpił od umowy sprzedaży. W założeniach prawodawcy unijnego art. 16 ust. 3 dyrektywy 2019/771 określać ma jedynie główne skutki w zakresie obowiązków stron po odstąpieniu od umowy przez konsumenta, w szczególności obowiązek stron zwrotu tego, co otrzymały (motyw 59). Regulacja ta odpowiada obowiązkom wynikającym z art. 560 § 1 w zw. z art. 494 k.c. Na gruncie rękojmi przeważa jednak pogląd, zgodnie z którym skuteczność odstąpienia od umowy zależna jest od rzeczywistego zwrotu wadliwej rzeczy[39]. Z art. 16 ust. 3 lit. b dyrektywy 2019/771 wynika, że to zwrot ceny jest zależny od zwrotu rzeczy, a nie samo odstąpienie od umowy[40].

Ponadto zgodnie z art. 496 k.c. jeżeli wskutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaofiaruje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Implementacja art. 16 ust. 3 dyrektywy będzie wymagała uzupełnienia obecnych przepisów kodeksowych przez przyznanie sprzedawcy uprawnienia do powstrzymania się ze zwrotem ceny do czasu odbioru towarów (lub dowodów ich odesłania) od konsumenta. Konsument z kolei utrzyma uprawnienie do żądania od sprzedawcy kosztów zwrotu towaru po odstąpieniu od umowy (art. 561^2 § 1 w zw. z art. 561^2 § 3 k.c.). Możliwe jest też pozostawienie aktualnej treści art. 567 § 1 k.c. w zakresie uprawnienia konsumenta do odesłania rzeczy po odstąpieniu na koszt i niebezpieczeństwo sprzedawcy w razie zwłoki z przyjęciem lub odbiorem rzeczy (opcja regulacyjna z art. 16 ust. 3

[39] W.J. Katner, J. Pisuliński, *op. cit.*, nb 392.

[40] Pogląd taki wyraziłam na podstawie art. 8 ustawy o sprzedaży konsumenckiej, zob. A. Kołodziej, *op. cit.*, nb 60.

© for this edition by CNS

zd. 2)[41]. Obowiązek przyjęcia rzeczy przez sprzedawcę występuje wówczas, gdy konsument ma mu rzecz dostarczyć (art. 561^2 § 1 k.c.), a obowiązek odebrania — gdy konsument jest zobowiązany jedynie rzecz udostępnić (art. 561^2 § 2 k.c.).

W art. 16 ust. 3 zd. 2 dyrektywy 2019/771 przewidziano opcję regulacyjną, uprawniając państwa członkowskie do określenia zasad zwrotu towarów i zwrotu ceny. Natomiast w myśl motywu 60 dyrektywy pozostałe skutki odstąpienia przez konsumenta od umowy wykraczają poza zakres jej regulacji. Chodzi tu przykładowo o skutki spadku wartości towarów lub ich zniszczenia czy utraty, zasady zwrotu konsumentowi zapłaconej ceny (środki używane do dokonania zwrotu ceny) oraz ustalenie terminów zwrotu ceny lub towarów. Tak więc poza zakresem regulacji dyrektywy są między innymi obligacyjno-rzeczowe skutki odstąpienia od umowy sprzedaży rzeczy ruchomej i możliwość żądania od kupującego zapłaty za korzystanie z towaru w razie odstąpienia od umowy. W literaturze na gruncie motywu 15 dyrektywy 1999/44 zgłoszono postulat, aby wprowadzić do ustawy regulację dopuszczającą albo wykluczającą dochodzenie wynagrodzenia od konsumenta za korzystanie z towaru zwracanego po skorzystaniu z prawa odstąpienia[42]. Mimo że kwestia wynagrodzenia za korzystanie z towaru w razie odstąpienia od umowy nie jest związana z transpozycją dyrektywy 2019/771, jako że zagadnienie to pozostaje poza jej zakresem, ustawodawca może rozważyć wprowadzenie takiego przepisu. Nie ulega jednak wątpliwości, że sprzedawca może żądać wynagrodzenia z tytułu korzystania przez konsumenta z rzeczy za okres od chwili odstąpienia od umowy, ponieważ w chwili odstąpienia traci on prawo do korzystania z rzeczy[43]. Mimo braku wyraźnego wskazania w dyrektywie 2019/771, tak jak to miało miejsce w motywie 15 dyrektywy 1999/44, dopuszczalne jest wprowadzenie do prawa krajowego przepisu, który umożliwiałby pomniejszenie zwracanej odstępującemu od umowy konsumentowi ceny o wartość wynikającą ze zużycia towaru bądź zróżnicowanie tego uprawnienia sprzedawcy zależnie od tego, czy zmniejszenie wartości (użyteczności) rzeczy było następstwem nieprawidłowego jej używania w okresie do odstąpienia od umowy.

5. OBOWIĄZEK UDOSTĘPNIENIA LUB ZWROTU RZECZY PRZEZ KUPUJĄCEGO ORAZ ODEBRANIA BĄDŹ PRZYJĘCIA JEJ PRZEZ SPRZEDAWCĘ I PONIESIENIA KOSZTÓW

Zgodnie z aktualną regulacją kodeksową kupujący, który wykonuje uprawnienia z rękojmi[44] jest obowiązany na koszt sprzedawcy dostarczyć rzecz wadliwą do

[41] Zob. pkt 5 niniejszego artykułu.

[42] D. Mróz-Krysta, *Glosa do wyroku TS z dnia 17 kwietnia 2008 r., C-404/06*, Warszawa 2014, LEX.

[43] J. Jezioro, *op. cit.*, nb 11.

[44] Pogląd, że przepis art. 561^2 § 1 k.c. dotyczy obowiązku zwrotu rzeczy w razie odstąpienia od umowy, wymiany rzeczy na wolną od wad, a także przy naprawie rzeczy prezentują A. Brzozowski, *Komentarz do art. 561^2 k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny*, t. 2. *Komentarz do art. 450–1088*,

© for this edition by CNS

miejsca oznaczonego w umowie sprzedaży, a gdy takiego miejsca nie określono w umowie — do miejsca, w którym rzecz została wydana kupującemu (art. 561^2 § 1 k.c.). W wypadku zwykłej sprzedaży jest to miejsce wykonywania działalności, a przy sprzedaży na odległość — miejsce wskazane przez strony umowy jako miejsce wydania (art. 454^1 k.c.). Dopiero jeśli ze względu na rodzaj rzeczy lub sposób jej zamontowania dostarczenie rzeczy przez kupującego byłoby nadmiernie utrudnione, kupujący obowiązany jest udostępnić ją sprzedawcy w miejscu, w którym rzecz się znajduje (art. 561^2 § 2 k.c.). Z kolei sprzedawca ma obowiązek przyjęcia rzeczy wadliwej od kupującego w razie wymiany jej na wolną od wad lub odstąpienia od umowy (art. 561^4 k.c.). Jeżeli sprzedawca dopuszcza się zwłoki z odebraniem rzeczy, kupujący może odesłać rzecz na koszt i niebezpieczeństwo sprzedawcy (art. 567 § 1 k.c.).

Dyrektywa 2019/771 natomiast rozróżnia obowiązek udostępnienia rzeczy przez konsumenta w przypadku wykonania uprawnień z pierwszej sekwencji (art. 14 ust. 2) od obowiązku zwrotu rzeczy sprzedawcy w przypadku odstąpienia od umowy (art. 16 ust. 3 pkt a). Przy wykonaniu jednego z uprawnień z pierwszej sekwencji konsument ma obowiązek udostępnienia rzeczy sprzedawcy. Miejsce udostępnienia towaru do naprawy albo wymiany przy umowie na odległość było przedmiotem wyroku w sprawie *Fülla*[45]. TS uznał w nim, że miejsce to powinno być odpowiednie dla zapewnienia doprowadzenia do stanu zgodności spełniającego potrójny wymóg, to jest naprawa lub wymiana mają być wolne od opłat, dokonane w rozsądnym terminie i bez istotnej niedogodności dla konsumenta[46]. Trybunał wskazał w pkt 45 wyroku w sprawie *Fülla*, że:

> miejsce, w którym konsument jest zobowiązany udostępnić sprzedawcy towary zakupione na odległość, w celu doprowadzenia ich do stanu zgodności z umową, które jest najbardziej odpowiednie dla zapewnienia takiego doprowadzenia do stanu zgodności w rozsądnym terminie i bez istotnej niedogodności dla konsumenta, zależy od okoliczności każdego konkretnego przypadku.

Może ono

> stanowić dla konsumenta pewną niedogodność w zakresie, w jakim owo udostępnienie wymaga zwykle od konsumenta pewnej inwestycji w zakresie czasu i wysiłków związanych z pakowaniem

red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2018, Legalis, nb 1, oraz E. Habryn-Chojnacka, *op. cit.*, nb 1. Inaczej, że przepis art. 561^2 § 1 k.c. dotyczy tylko obowiązku zwrotu rzeczy w razie odstąpienia od umowy i wymiany rzeczy na wolną od wad, uważają: A. Kubiak-Cyrul, *Komentarz do art. 561^2 k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. M. Załucki, Warszawa 2019, Legalis, nb 2; M. Tulibacka, *Komentarz do art. 561^2 k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Warszawa 2020, Legalis; J. Jezioro, *op. cit.*, nb 4, oraz J.M. Antoniuk, [w:] *Ustawa o prawach konsumenta*, red. B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostak, Warszawa 2014, s. 439 n., wskazując na art. 354 § 2 k.c. i wynikający z niego obowiązek współdziałania wierzyciela z dłużnikiem w wykonaniu zobowiązania jako podstawę do stosowania zasad analogicznych do określonych w art. 561^2 § 1 k.c. przy uprawnieniu do naprawy rzeczy i obniżeniu ceny.

[45] Wyrok TS z dnia 23 maja 2019 roku, *Fülla*, C-52/18, Legalis 1976761.

[46] *Ibidem*, pkt 33. Ten potrójny wymóg jest wyrazem wyraźnej woli prawodawcy unii, by zapewnić konsumentowi skuteczną ochronę, zob. wyrok w sprawie *Weber i Putz*, pkt 52.

© for this edition by CNS

i zwrotem towarów, jednak nie może stanowić istotnej niedogodności rozumianej jako obciążenie tego rodzaju, że może zniechęcić przeciętnego konsumenta do dochodzenia swoich praw.

W pkt 43[47] i 44 TS wskazał, że

w pewnych wypadkach, ze względu zarówno na charakter towarów, w szczególności na dużą wagę, znaczną objętość, szczególną delikatność czy też szczególnie złożone wymogi związane z ich przesyłką, jak i ich zamierzone zastosowanie przez przeciętnego konsumenta, w szczególności oznaczające ich uprzednie zainstalowanie, ich wysyłka do siedziby sprzedawcy może stanowić dla konsumenta istotną niedogodność sprzeczną z wymogami określonymi w art. 3 ust. 3 ak. 3 dyrektywy 1999/44. W innych przypadkach można natomiast domniemywać, że wysyłka do siedziby sprzedawcy towarów kompaktowych, które nie wymagają ani specjalnej obsługi, ani szczególnego sposobu transportu, nie może stanowić dla tego konsumenta istotnej niedogodności.

Państwa członkowskie mogą przewidzieć w swoich przepisach krajowych miejsce albo miejsca, w których konsument jest zobowiązany udostępnić sprzedawcy towary (zakupione w sposób tradycyjny, na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa) w celu doprowadzenia ich do stanu zgodności z umową, o ile spełniają one trzy wymogi określone w art. 14 ust. 1 dyrektywy (motyw 56). Biorąc pod uwagę treść przepisów dyrektywy i przywołane orzeczenie TS, uznać trzeba, że przepisy art. 561^2 § 1 i 2 k.c. w przypadku wykonania przez konsumenta uprawnień do wymiany lub naprawy są zgodne z dyrektywą w zakresie określenia miejsca udostępnienia wadliwej rzeczy.

Zgodnie z art. 14 ust. 2 zd. 2 dyrektywy 2019/771 na sprzedawcy ciąży obowiązek odebrania wymienianych towarów na swój koszt. Przepis ten odnosi się tylko do wymiany, ponieważ chodzi o przyjęcie lub odebranie wadliwego towaru, który został wymieniony na towar zgodny z umową. Warto jednak przy okazji implementacji art. 14 ust. 2 zd. 2 (jak też art. 16 ust. 3) dyrektywy uściślić art. 561^4 k.c. w ten sposób, że obowiązek sprzedawcy przyjęcia rzeczy występuje wówczas, gdy konsument ma rzecz dostarczyć (art. 561^2 § 1 k.c.), a obowiązek odebrania — gdy konsument jest zobowiązany jedynie rzecz udostępnić (art. 561^2 § 2 k.c.)[48].

Z uwagi na zupełny charakter implementowanego przepisu nie jest możliwe natomiast utrzymanie art. 567 § 1 k.c. w zakresie uprawnienia konsumenta do odesłania rzeczy na koszt i niebezpieczeństwo sprzedawcy w razie zwłoki z odebraniem rzeczy przy naprawie i wymianie, ponieważ uprawnienie to przewyższałoby poziom ochrony konsumenta przyjęty w najnowszej dyrektywie.

Z kolei w przypadku odstąpienia od umowy konsument zwraca sprzedawcy rzecz na koszt sprzedawcy (art. 16 ust. 3 pkt a dyrektywy 2019/771). Przy określeniu obowiązków wynikających z odstąpienia od umowy przez konsumenta dyrektywa nie zawiera odpowiednika art. 14 ust. 2 zd. 2 dyrektywy. W art. 16 ust. 3 zd. 2 przewidziano jednak opcję regulacyjną, umożliwiając prawodawcy krajowemu

[47] Odpowiada art. 14 ust. 1 pkt c dyrektywy 2019/771.

[48] Wobec wątpliwości w tym zakresie na gruncie art. 561^4 k.c. i art. 567 § 1 k.c., jakie zgłosiła J. Kozińska, [w:] *Ustawa o prawach konsumenta*…, s. 458.

© for this edition by CNS

określenia zasad zwrotu towaru[49]. Stąd możliwe jest utrzymanie doprecyzowanej treści art. 561[4] k.c. w zakresie obowiązku przyjęcia lub odebrania przez sprzedawcę od konsumenta wadliwej rzeczy po odstąpieniu od umowy, jak również art. 567 § 1 k.c. w zakresie uprawnienia konsumenta do odesłania rzeczy na koszt i niebezpieczeństwo sprzedawcy w razie zwłoki z odbiorem rzeczy[50].

Zgodnie z dyrektywą obowiązek poniesienia kosztów odebrania rzeczy udostępnionej do naprawy (art. 14 ust. 1 pkt a) i do wymiany (art. 14 ust. 1 pkt a i art. 14 ust. 2 zd. 2) ponosi sprzedawca. Obejmuje to również koszty związane z usunięciem zainstalowanych towarów wadliwych i ponowną instalacją towarów wymienionych lub naprawionych (art. 14 ust. 2)[51]. Podobnie przy odstąpieniu od umowy przez konsumenta zwrot towarów odbywa się na koszt sprzedawcy (art. 16 ust. 3 pkt a).

6. UPRAWNIENIE KONSUMENTA DO WSTRZYMANIA SIĘ Z ZAPŁATĄ CZĘŚCI CENY ORAZ SKUTKI JEGO PRZYCZYNIENIA SIĘ DO NIEZGODNOŚCI Z UMOWĄ

Zgodnie z art. 13 ust. 6 zd. 1 dyrektywy 2019/771 konsumentowi przysługuje prawo wstrzymania się z zapłatą pozostałej części ceny lub jej części do czasu wypełnienia przez sprzedawcę obowiązków wynikających z omawianej dyrektywy. Przepis ten nie ma swojego odpowiednika w dyrektywie 1999/44. Wzmacnia on ochronę konsumenta. Implementując art. 13 ust. 6 dyrektywy 2019/771, prawodawca krajowy będzie musiał wprowadzić ten przepis do kodeksu, ponieważ art. 488 i 490 k.c. dotyczą jednie przypadków wstrzymania się ze spełnieniem świadczenia wzajemnego, a wykonanie przez sprzedawcę obowiązków z rękojmi, czyli obowiązku doprowadzenia towaru do zgodności z umową, nie jest świadczeniem wzajemnym z umowy sprzedaży — co oznacza, że nie jest świadczeniem wzajemnym do zapłaty ceny.

W art. 13 dyrektywy 2019/771 prawodawca europejski przewidział opcje regulacyjne dając swobodę prawodawcy krajowemu w zakresie regulowania przesłanek wstrzymania się z zapłatą ceny przez konsumenta (art. 13 ust. 6 zd. 2, motyw 18 zd. 3) oraz tego, czy i w jakim zakresie to, że konsument przyczynił się do braku zgodności z umową, ma wpływ przysługiwanie mu uprawnień z tego tytułu (art. 13 ust. 7).

7. NAPRAWIENIE SZKODY KONSUMENTA WYWOŁANEJ PRZEZ NIEZGODNOŚĆ TOWARU Z UMOWĄ

Uprawnienie konsumenta do żądania naprawienia szkody poniesionej w wyniku braku zgodności rzeczy z umową nie jest uprawnieniem z tytułu niezgodności towaru z umową regulowanym w dyrektywie 2019/771, a zatem rygorystycznie

[49] Zob. motyw 59 i 60.

[50] W razie zwłoki z przyjęciem uprawnienie do odesłania rzeczy na koszt i niebezpieczeństwo sprzedawcy nie jest przydatne konsumentowi.

[51] Por. art. 561[3] k.c.

© for this edition by CNS

rzecz ujmując, pozostaje poza omawianym tematem. Nie sposób jednak nie wspomnieć o relacji omówionych czterech uprawnień do odszkodowania za niewykonanie zobowiązania.

Najnowsza dyrektywa nie przesądza, czy odpowiedzialność odszkodowawcza sprzedawcy za niewykonanie umowy powinna być oparta na zasadzie winy, czy od niej niezależna, ale związana z samą bezprawnością (niewykonanie umowy). Wskazuje za to wprost, że odpowiedzialność za szkody jest kluczowym elementem sprzedaży, a konsument powinien mieć prawo do żądania naprawienia szkody wynikłej z niezgodności towaru z umową (motyw 61). Jak jednak wcześniej wskazałam (pkt 2.3 części pierwszej tego artykułu), dyrektywa nie wpływa na swobodę regulowania przez państwa członkowskie prawa do odszkodowania (art. 3 ust. 6, motywy 18 i 61) i nie ingeruje w istniejące krajowe przepisy w tym zakresie, dlatego możliwe jest utrzymanie przepisów art. 566 i 574 k.c. w ich dotychczasowym brzmieniu.

Odszkodowanie według dyrektywy powinno w możliwie największym stopniu zbliżyć konsumenta do sytuacji, w jakiej znajdowałby się, gdyby towary były zgodne z umową (motyw 61), a nadto przysługiwać w sytuacjach, gdy naprawa lub wymiana spowodowały poważne niedogodności lub były opóźnione (motyw 61 zd. 4). Oznacza to po pierwsze, że odszkodowanie może być dochodzone wespół z innymi środkami, jeśli nadal, mimo zastosowania tego środka, istnieje nienaprawiona szkoda. Ma to istotne znaczenie w sytuacji, w której łączenie uprawnień z tytułu niezgodności towaru z umową jest niedopuszczalne, przykładowo gdy dopiero wykonanie uprawnień do naprawy i obniżenia ceny w pełni zaspakajałoby interes konsumenta. Po drugie, zakłada możliwość odszkodowania za niekorzystanie z wadliwego towaru wówczas, gdy wymiana lub naprawa były opóźnione lub gdy naraziły konsumenta na dodatkowe koszty. „Poważne niedogodności" nie będą jednak naprawione, jeśli są szkodą niemajątkową. Po trzecie, jeśli uprawnienia z tytułu niezgodności towaru z umową nie będą konsumentowi przysługiwały (na przykład z powodu upływu terminów), wtedy odszkodowanie za niewykonanie zobowiązania powinno zbliżyć konsumenta do sytuacji, w jakiej znajdowałby się, gdyby towary były zgodne z umową. Po czwarte, wydaje się, że konsument nie może pominąć uprawnień przewidzianych dyrektywą 2019/771 i zastąpić ich żądaniem naprawienia szkody. Po piąte, motyw 61 dyrektywy stanowi w mojej ocenie uzasadnienie utrzymania art. 566 § 1 zd. 1 i § 2 k.c. w zakresie, w jakim umożliwiają konsumentowi wykonującemu uprawnienia z rękojmi dochodzenie odszkodowania w granicach ujemnego interesu umownego niezależnie od winy sprzedawcy. Transpozycja dyrektywy może być także dobrą okazją do rozszerzenia odpowiedzialności sprzedawcy za niewykonanie zobowiązania niezależnej od winy[52].

[52] Por. art. 8:401 Principles of the Existing EC Contract Law, Acquis Principles.

© for this edition by CNS

PODSUMOWANIE

Prawodawca unijny ujmuje w dyrektywie 2019/771 odpowiedzialność za niezgodność towaru z umową jako przejaw ogólnej odpowiedzialności sprzedawcy za naruszenie obowiązku dostarczenia rzeczy o cechach zgodnych z umową, posługując się przy tym nieprzystającą do systematyki kodeksowej konstrukcją umów nazwanych. Choć transpozycja tej regulacji do porządku krajowego powinna odzwierciedlać sztywno cel[53] i poziom ochrony ujęty w dyrektywie, prawodawca krajowy nie ma obowiązku kopiować jej treści. Mamy tu do czynienia z sytuacją, w której struktura regulacji unijnej nie pokrywa się z systemem kodeksowym (podział umów nazywanych), a właśnie kodeksowa implementacja byłaby najkorzystniejsza. Jak przedstawiłam w artykule, prawodawca krajowy może posłużyć się systemem odesłań, stosując przepisy o sprzedaży do innych umów kodeksowych objętych unijną definicją umowy sprzedaży, tak jak to uczyniono przy reimplementacji dyrektywy 1999/44. Ponadto przy transpozycji ustawodawca może pozostawić instytucję rękojmi z modyfikacjami wynikającymi z wymogów dyrektywy 2019/771. Transponując pojęcia niedookreślone, takie jak: „nieistotna niezgodność towaru z umową" (art. 13 ust. 5), „niewspółmierne koszty dla sprzedawcy" (art. 13 ust. 3), „poważne niedogodności dla konsumenta" (art. 14 ust. 1 pkt c), „rozsądny czas" (art. 14 ust. 1 pkt b) czy kryterium „zasadnych oczekiwań" wobec konsumenta (art. 16 ust. 2), należy pozostać przy brzmieniu określonym przez dyrektywę. Ostateczną treść tym pojęciom, mając na względzie cel harmonizacji, nada bowiem wykładnia TSUE.

Poziom ochrony konsumenta w kodeksie po implementacji z pewnością ulegnie obniżeniu, choć sama dyrektywa 2019/771 podnosi go w stosunku do dyrektywy 1999/44. Z uwagi na to, że regulacja kodeksowa wykracza ponad standard minimalny wyznaczony przez dyrektywę 1999/44, już samo wprowadzenie sekwencyjności wykonywania uprawnień i wielokrotnej naprawy (motyw 52) do kodeksu obniży dotychczasową ochronę kodeksową polskiego konsumenta. Z uwagi na to, że poziom uprawnień kupującego przedsiębiorcy nie powinien być wyższy od uprawnień konsumenta przy sprzedaży, oczekiwać trzeba, że transpozycja dyrektywy spowoduje zmianę kolejności wykonywania uprawnień i w pewnym zakresie również ich treści, także przy rękojmi w obrocie powszechnych i profesjonalnym.

[53] Zgodnie z motywem 70, cel dyrektywy to przyczynianie się do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego poprzez spójne eliminowanie przeszkód w transgranicznej sprzedaży towarów w Unii wynikających z prawa umów przez pełną harmonizację największych utrudnień wynikających z prawa umów.

© for this edition by CNS

FULL HARMONIZATION OF CONSUMER RIGHTS IN THE CASE OF LACK OF CONFORMITY OF GOODS IN THE DIRECTIVE 2019/771 ON CONSUMER SALE — PART II

Summary

This part discusses the impact of the regulation of consumer rights introduced in Directive 2019/771 on the future change in the level of consumer protection in Polish law on seller's responsibility in case of the lack of conformity of goods. In particular, it is emphasized that the implementation of this Directive to the Civil Code is advisable. The comments relate to possible changes to the Civil Code, mainly the sequence of exercising consumer rights, which in comparison with the regulation of Art. 560 of the Civil Code will lead to the weakening of the consumer's rights regarding the choice of one of the four rights in case of the lack of conformity of goods. Subsequently, the article discusses the particular rights of the consumer in this case already existing in the Civil Code, taking into account their possible changes in the transposition of the Directive, as well as the buyer's obligation to make the goods available to the seller or return the goods and consumer's right to withhold payment of any outstanding part of the price. In addition, the author mentions the issues of: the effects of the consumer's contribution to the lack of conformity of the goods with the contract, and remedying the damage caused by that lack of conformity to the consumer.

Keywords: the sequence of exercising consumer rights in case of the lack of conformity of goods, repair, replacement, price reduction, withdrawal from the contract, consumer's right to withhold payment of any part of the price, remedying the damage to the consumer

BIBLIOGRAFIA

Akademicki projekt zmiany kodeksu cywilnego, „Kwartalnik Prawa Prywatnego" 2021, z. 2.

Antoniuk J.M., [w:] *Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz*, red. B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostak, Warszawa 2014.

Bradgate R., Twigg-Flesner Ch., *Blackstone's Guide to Consumer Sales and Associated Guarantees*, Oxford 2003.

Brzozowski A., *Komentarz do art. 561[2] k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny*, t. 2, *Komentarz do art. 450–1088*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2018, Legalis.

Habryn-Chojnacka E., *Komentarz do art. 560 k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny*, t. 2. *Komentarz*, red. M. Gutowski, Warszawa 2019, Legalis.

Jezioro J., *Komentarz do art. 560 k.c. i art. 561[2] k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2019, Legalis.

Katner W.J., Pisuliński J., [w:] *Prawo zobowiązań — część szczegółowa*, red. J. Rajski, Warszawa 2018, Legalis.

Kołodziej A., *Komentarz do art. 8*, [w:] *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, red. J. Jezioro. Warszawa 2010, Legalis.

Kozińska J., [w:] *Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz*, red. B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostak, Warszawa 2014.

Kubiak-Cyrul A., *Komentarz do art. 561[2] k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. M. Załucki Warszawa 2019.

Kurowska A., *Implementacja dyrektywy o sprzedaży konsumenckiej do porządków prawnych wybranych państw członkowskich*, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego" 2008, z. 4.

© for this edition by CNS

Łętowska E., Osajda K., [w:] *Prawo zobowiązań — część ogólna*, t. 5, red. K. Osajda, Warszawa 2020, Legalis.
Mróz-Krysta D., *Glosa do wyroku TS z dnia 17 kwietnia 2008 r., C-404/06*, Warszawa 2014, LEX.
Tulibacka M., *Komentarz do art. 561[2] k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Warszawa 2020, Legalis.
Zielona księga. Optymalna wizja kodeksu cywilnego w RP, red. Z. Radwański, Warszawa 2006.
Zoll F., *Rękojmia. Odpowiedzialność sprzedawcy*, Warszawa 2018, Legalis.

© for this edition by CNS